

ข้อกำหนดโครงการ (Terms of Reference: TOR)

โครงการอาสาประชารัฐ

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กลุ่มภารกิจด้านการอุดมศึกษา)

ประจำปีงบประมาณ 2563

1. หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” และได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มีเป้าหมายการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัชยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตน

จากวิสัยทัศน์และแนวทางตามยุทธศาสตร์ชาติ อุดมศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ดังที่กำหนดไว้ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 โดยการดำเนินงานผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศและการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจของคนไทยได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน ประกอบกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้มีนโยบายด้านการอุดมศึกษาให้สร้างและพัฒนาคนไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ขับเคลื่อนหลักสูตรอุดมศึกษายุคใหม่ให้เข้ากับอาชีพแห่งอนาคต สร้างบัณฑิตสู่โลกใบใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 และขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการใช้ศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลด้วยการบูรณาการนโยบายเศรษฐกิจ บีซีจี โมเดล (BCG Model) เพื่อการปรับเปลี่ยนประเทศด้วยปัญญาจากฐานรากและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กลุ่มภารกิจด้านการอุดมศึกษา) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน

ระดับอุดมศึกษา จึงจัดทำโครงการอาสาประชารัฐ เพื่อผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษากับการปฏิบัติงานจริง ลดระยะเวลาเรียนในชั้นเรียนให้น้อยลง มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริงมากขึ้น เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์การทำงานตรงตามสาขาวิชาและองค์ความรู้ที่เรียน โดยมีชุมชนเป็นฐานในการนำองค์ความรู้ทางวิชาชีพในสาขาที่เรียนสู่การปฏิบัติ (Community-based Learning Program: CBL) ผ่านโครงการที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่ของชุมชน (Area-based) และมุ่งเน้นผลลัพธ์ของการแก้ปัญหาด้านความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และปัญหาคุณภาพชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ให้บัณฑิตในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานจริง มีความสามารถในการค้นคว้า คิด วิเคราะห์ ประมวลผล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถออกแบบระบบงาน มีความฉลาดในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีสำนึกในความเป็นธรรม และมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีความใฝ่รู้อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2 เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น ด้านความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และปัญหาคุณภาพชีวิต โดยการสร้างหรือนำองค์ความรู้ที่หลากหลายในสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการในการแก้ปัญหา

2.3 เพื่อนำองค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่มีอยู่จำนวนมากในสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและจัดการตนเองได้

3. เป้าหมายของโครงการ

3.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ

1) บัณฑิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 800 ถึง 1,000 คน เข้าไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์และประมวลผลปัญหาของชุมชน และให้ความช่วยเหลือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือน (1 ภาคการศึกษา)

2) ชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 80-100 ตำบล ซึ่งประสบปัญหาด้านความยากจน ความเหลื่อมล้ำ หรือปัญหาคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ

3) มีการสร้างหรือนำองค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่หลากหลายในสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานภายในกระทรวงการอุดมศึกษา ฯ มาบูรณาการในการแก้ปัญหา จำนวน 80-100 องค์ความรู้/นวัตกรรม

3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

- 1) นิสิต/นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานจริง มีความสามารถในการค้นคว้า คิด วิเคราะห์ ประมวลผล มีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21
- 2) ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ปัญหาของชุมชนในมิติต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข เช่น ด้านความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และปัญหาคุณภาพชีวิต
- 3) อาจารย์นิเทศงานให้กับกลุ่มนิสิต/นักศึกษา สามารถนำผลงานมาจัดทำเป็นผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมสังคมที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ
- 4) สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาและจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการร่วมกับการปฏิบัติงานในชุมชน (Community Integrated Learning: CIL) ผ่านโครงการที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน (Project-based Learning : PBL) และสามารถเทียบโอนหน่วยกิตในระบบการศึกษาได้
- 5) เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันภายในหน่วยงานของกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ในการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปช่วยแก้ไขปัญหาชุมชน

4. พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ 2563 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายนำร่องการดำเนินงานโครงการอาสาประชารัฐ คือ พื้นที่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อช่วยแก้ปัญหาด้านความยากจน ความเหลื่อมล้ำ หรือปัญหาคุณภาพชีวิตในชุมชน

5. ขอบเขตการดำเนินการ

ในปีงบประมาณ 2563 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะให้การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาในการดำเนินโครงการอาสาประชารัฐ โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอข้อเสนอโครงการภายใต้ขอบเขตการดำเนินการอย่างน้อยดังต่อไปนี้

5.1 ข้อกำหนดพื้นฐานของโครงการ

- 1) ในแต่ละโครงการประกอบด้วยนิสิต/นักศึกษา จำนวน 8-10 คน และมีอาจารย์ประจำจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบอย่างน้อย 1 คน
- 2) นิสิต/นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการต้องมาจากหลากหลายสาขาวิชา เพื่อให้เกิดเป็นการนำองค์ความรู้ที่หลากหลายมาบูรณาการการทำงานร่วมกับชุมชนในมิติต่าง ๆ
- 3) นิสิต/นักศึกษาต้องเข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์ ประมวลผลปัญหา และปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือน (ภาคการศึกษา) และสามารถนำโครงการเทียบโอนหน่วยกิตทดแทนการเรียนในชั้นเรียนได้

4) โครงการที่เสนอ ต้องไม่เป็นโครงการที่ซ้ำซ้อนกับโครงการที่สถาบันอุดมศึกษาเคยดำเนินการมาก่อนในชุมชนหรือตำบลนั้น หรือได้งบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินหรืองบประมาณสนับสนุนอื่น ๆ

5.2 รายละเอียดข้อเสนอโครงการ (โครงการ) จะต้องระบุรายละเอียดการดำเนินการตามหัวข้อให้ชัดเจน ได้แก่

- 1) ประเด็นปัญหาหลักหรือความต้องการของชุมชนที่ชัดเจน โดยต้องระบุว่าเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำ หรือปัญหาคุณภาพชีวิต อย่างไรอย่างหนึ่งเท่านั้น
- 2) รายละเอียดพื้นฐานของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ (ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลศักยภาพ/ทรัพยากร ประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่)
- 3) แผนการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นกระบวนการและระยะเวลาในการดำเนินงาน
- 4) งบประมาณและทรัพยากรที่ใช้
- 5) การติดตามและการประเมินผล (ระบุผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน)
- 6) ผลลัพธ์ของโครงการต่อนิสิต/นักศึกษา และต่อชุมชน (การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อนและหลัง รวมถึงความยั่งยืนที่เกิดจากการดำเนินโครงการ)
- 7) องค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
- 8) สถาบันอุดมศึกษาเจ้าของโครงการ (กรณีการดำเนินโครงการมีความร่วมมือจากหลายสถาบันอุดมศึกษาต้องระบุสถาบันอุดมศึกษาหลัก)
- 9) หน่วยงานความร่วมมือในการดำเนินงาน

5.3 การสนับสนุนงบประมาณ

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาดำเนินโครงการอาสาพระราชัฐ ในปีงบประมาณ 2563 โครงการละ 200,000-500,000 บาท

5.4 เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโครงการ

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานบริหารโครงการอาสาพระราชัฐ เพื่อพิจารณาคัดเลือกและอนุมัติการดำเนินการโครงการที่สถาบันอุดมศึกษาเสนอเพื่อเข้าร่วมโครงการอาสาพระราชัฐ โดยมีหลักการพิจารณารายละเอียดของแต่ละโครงการ ดังนี้

- 1) ระบุพื้นที่ชุมชนที่จะดำเนินการ รวมทั้งประเด็นปัญหาหรือความต้องการของชุมชน
- 2) รายละเอียดองค์ความรู้หรือนวัตกรรมจากหลากหลายสาขาวิชา ที่สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนเป้าหมาย
- 3) แผนการดำเนินงานที่แสดงกระบวนการดำเนินงานและกรอบระยะเวลา
- 4) งบประมาณและทรัพยากรที่ใช้

- 5) ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ และตัวชี้วัดจากการดำเนินโครงการ
- 6) องค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่คาดว่าจะได้จากการดำเนินโครงการ
- 7) การเทียบโอนหน่วยกิตทดแทนการเรียนในชั้นเรียน
- 8) ผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น โครงการที่เคยดำเนินการร่วมกับชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย โครงการที่นำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในพื้นที่เป้าหมายอื่น โครงการที่เคยดำเนินการโดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เป้าหมาย เป็นต้น

ทั้งนี้ ผลการพิจารณาคัดเลือกโครงการของคณะทำงานบริหารโครงการอาสาพระราชัฐ ถือเป็น ขั้นสุดท้าย

6. ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 6.1 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ แจ้งเวียนข้อกำหนดโครงการไปยังสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน
- 6.2 สถาบันอุดมศึกษาจัดทำข้อเสนอโครงการเสนอต่อสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ
- 6.3 คณะทำงานบริหารโครงการอาสาพระราชัฐ พิจารณาคัดเลือกโครงการและประกาศผลการคัดเลือกการเข้าร่วมโครงการ
- 6.4 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ จัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการให้กับสถาบันอุดมศึกษา
- 6.5 สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือก ดำเนินโครงการในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย
- 6.6 คณะทำงานบริหารโครงการอาสาพระราชัฐ ลงพื้นที่ติดตามและตรวจเยี่ยมระหว่างการดำเนินโครงการ
- 6.7 สถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ต้องรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานผ่านช่องทางออนไลน์ทุกเดือน
- 6.8 สถาบันอุดมศึกษาเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์พร้อมเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 ชุด ต่อสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ
- 6.9 คณะทำงานบริหารโครงการอาสาพระราชัฐ ประเมินผลโครงการและเผยแพร่สู่สาธารณะ

7. แผนการดำเนินงานและระยะเวลาในการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา	หมายเหตุ
1. เวียนแจ้งข้อกำหนดโครงการไปยังสถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชน	10 ต.ค. 62	

กิจกรรม	ระยะเวลา	หมายเหตุ
2. สถาบันอุดมศึกษาที่สนใจจัดทำโครงการเสนอต่อ สป.อว.	10-18 ต.ค. 62	ยื่นข้อเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมี หนังสือรวบรวมรายชื่อโครงการ ทั้งหมด ส่งถึง สป. อว. ภายใน สิ้นเดือน ต.ค. 62
3. คณะทำงานบริหารโครงการฯ พิจารณาคัดเลือก โครงการและประกาศผล	พ.ย. 62	
4. สป.อว. จัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการ	ม.ค.-ก.พ. 63	
5. สถาบันอุดมศึกษาดำเนินโครงการในชุมชนเป้าหมาย	ม.ค.-ก.ค. 63	
6. ติดตามและตรวจเยี่ยมโครงการ	มี.ค.-ก.ค. 63	
7. สถาบันอุดมศึกษารายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน	ก.พ.-ก.ค. 63	
8. สถาบันอุดมศึกษาเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์	ส.ค. 63	
9. ประเมินผลโครงการและเผยแพร่สู่สาธารณะ	ก.ย. 63	

8. กำหนดเวลาและสถานที่จัดส่งเอกสารข้อเสนอโครงการ

สถาบันอุดมศึกษาส่งข้อมูลข้อเสนอโครงการอาสาประชารัฐลงในระบบออนไลน์ <http://hsmi2.psu.ac.th/gov> ภายในวันศุกร์ที่ 18 ตุลาคม 2662 พร้อมทั้ง สถาบันอุดมศึกษาจะต้องส่งหนังสือรวบรวมรายชื่อโครงการทั้งหมด ส่งถึง สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ภารกิจด้านการอุดมศึกษา) ภายในวันพฤหัสบดีที่ 31 ตุลาคม 2562

9. หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เลขที่ 328 ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2039 5592 โทรสาร 0 2039 5656

จดหมายอิเล็กทรอนิกส์: asapracharat@gmail.com